

Epilepsia

Tuija Erämies

Epilepsia

- Epilepsiat ovat joukko neurologisia oireyhtymiä, joiden syyt, alkamisikä, hoito sekä ilmeneminen vaihtelevat
- Hoitoa vaativia oireita ovat epileptiset kohtaukset;
 - Tajuttomuuskouristuskohtaus
 - Tajunnanhämmärtymiskohtaukset
- Noin 55 000 suomalaista sairastaa epilepsiaa, lapsia heistä noin 5000
- 35 000 kaikista sairastuneista tarvitsee säännöllistä epilepsialääkitystä
- Nuoruusiän epilepsia saattaa parantua aikuisikään mennessä
- Jopa 80% epilepsiaa sairastavista saadaan lääkkeiden avulla oireettomiksi

Epilepsian syyt

- Epilepsiaa voivat aiheuttaa kaikki vauriot tai sairaudet, jotka muuttavat aivojen rakennetta tai häiritsevät aivojen toimintaa
 - Kromosomi- ja geenipoikkeavuudet
 - Rakenteelliset syyt
 - Aivokuoren kehityshäiriöt
 - Aivoverenkierron häiriöt
 - Aivovamma
 - Aivotulehduksen jälkitila
 - Aineenvaihdunnan häiriöt (Mitokondriotaudit - epäyhtenäinen ryhmä erilaisia harvinaisia sairauksia, joissa solun energiatuotantojärjestelmä häiriintyy)
 - Immunologiset syyt (Autoimmuunisairauksia, joissa elimistön oma puolustusjärjestelmä hyökkää itseään vastaan)
 - Tulehdukselliset syyt (Aivojen bakteeri-, virus-, sieni- ja alkueläintulehdusten jälkeen jäänyt vaurio aivoissa)
- 1/3 kaikista epilepsioista syy jää tuntemattomaksi

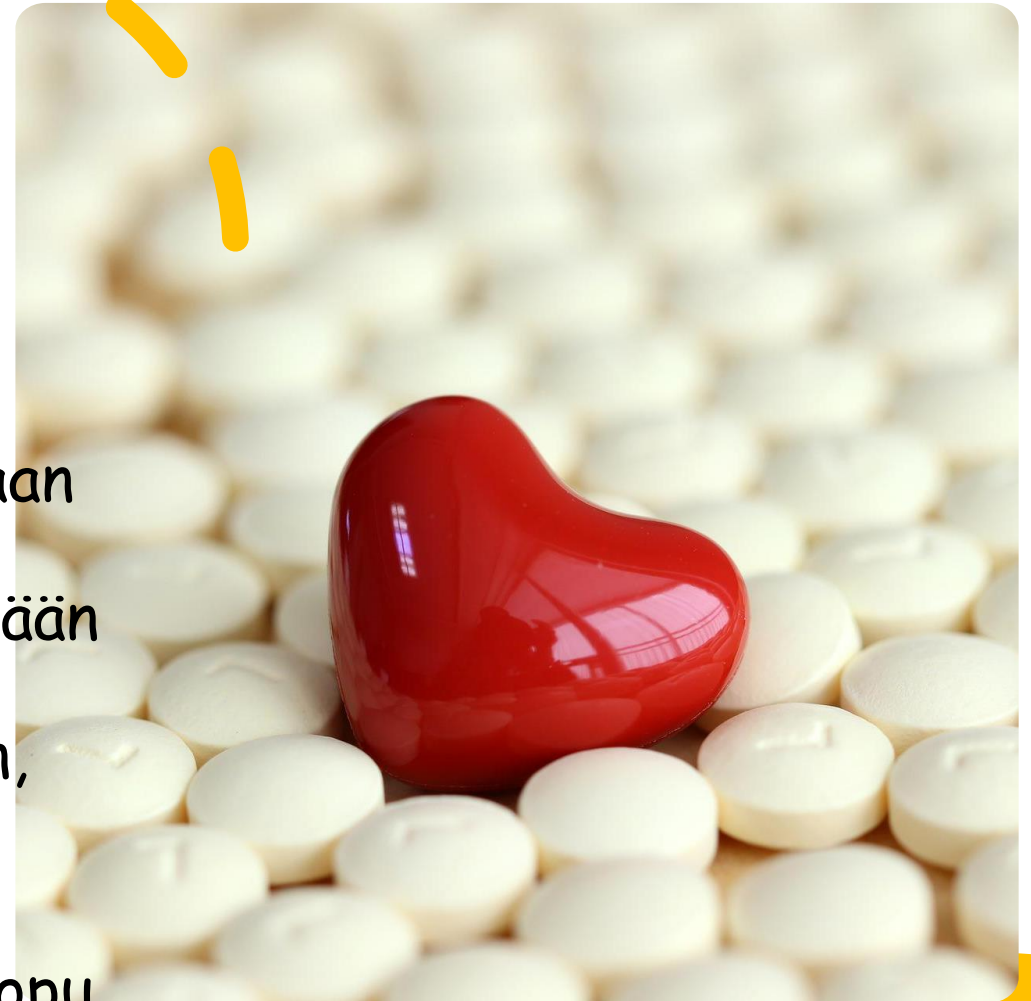
Epilepsian aiheuttamia oireita

- Puhehäiriöt
- Aistihavainnot: näkö-, kuulo-, maku-, haju- ja tuntoaistimukset
- Epätarkoituksenmukaiset toiminnot, joista ei itse ole tietoinen:
 - Nieleskely
 - Maiskuttelu
 - Tavaroiden hypistely
 - Vaeltelu
 - Pukeutuminen tai riisuuntuminen
- Tajunnan osittainen tai täydellinen hämartyminen
- Tahdosta riippumattomat lihasoireet:
 - Raajojen rytminen nykiminen tai jäykistyminen
 - Koko kehon jännittyminen
 - Kouristelu

Epilepsian lääkehoidon periaatteet

- Epilepsian lääkehoito aloitetaan kohtaustyyppin mukaan valitulla ensisijaislääkkeellä
- Tavoitteena löytää pienin annos, jolla kohtaukset pysyvät poissa
- Jos kohtaukset eivät pysy poissa, kokeillaan vielä toista lääkettä ainoana lääkkeenä (vaihtoehtoinen lääke) - toinen lääke lisätään vähitellen ylläpitoannokseen, ja kun kohtaukset pysyvät poissa riittävän kauan, ensimmäisen lääkkeen käyttö lopetetaan asteittain
- Kolmasosalla potilaista kohtaukset eivät lopu yhden lääkkeen hoidolla vaan tarvitaan useamman lääkkeen yhdistelmälääkehoitoa

- Epilepsialääkitystä aloitettaessa tai vaihdettaessa on herkästi otettava yhteyttä hoitotahoon, jos uuden lääkkeen aloituksen jälkeen ilmenee mielialamuutoksia tai itsetuhoajatuksia tai -käyttäytymistä
- Epilepsian lääkehoito voi vaikuttaa tiedonkäsittelytoimintoihin, erityisesti keskittymiseen ja tarkkaavaisuuteen sekä nopeuteen tarkkuutta edellyttävässä työskentelyssä
- Epilepsialääkkeet voivat vaikuttaa myös painoon ruokahaluun vaikuttamalla
- Yliherkkyyssreaktiossa epilepsialääke saa aikaan hoidon alkuvaiheessa vaikean ihottumareaktion eikä sitä pysty käyttämään
 - Joskus reaktio voi olla myös maksan tai muun elimistön reaktio
 - Lääkeainereaktiot eivät yleensä riipu annoksesta ja tulevat useimmiten 12 viikon kuluessa lääkkeen aloituksesta
 - Äkilliset yliherkkyyssreaktiot edellyttävät kyseisen lääkkeen käytön keskeyttämistä

Ensiapu erilaisissa epilepsiakohtauksissa (mukaillen www.epilepsialiitto.fi)

Tajunnan hämärtymistä aiheuttava kohtaus

1. Pysy autettavan lähetyvillä ja tarpeen mukaan yritä varovasti ohjata häntä siten, ettei hän loukkaa itseään. Kohtaus kestää yleensä vain muutaman minuutin.
2. Älä yritä estää liikkumista, sillä todennäköisesti autettava vastustaa sinua.
3. Anna kohtauksen mennä ohitse itsestään. **Jos kohtaus ei lopu 5 minuutissa, soita numeroon 112.**
4. Älä poistu autettavan luota ennen kuin kohtaus on kokonaan ohi, ja anna hänen levätä tai nukkua, kunnes hän on kokonaan toipunut.

Tajuttomuuskouristuskohtaus

1. Pysy rauhallisena. Ensiavun antaminen ei vaadi sinulta erityistaitoja.
2. Älä yritä estää kouristusliikkeitä. Huolehdi, ettei kouristeleva kolhi päätään tai vahingoita muuten itseään. Kädet tai jokin vaate päälle, jos mahdollista siirrä häntä pois esim. seinän vierestä tai siirrä huonekaluja pois tieltä. Kouristelu kestää yleensä 2-3 minuuttia.
3. Älä laita kouristelevan suuhun mitään!
4. Käänä kylkiasentoon heti, kun kouristelu vähenee. Näin turvaat autettavan hengityksen ja eritteet pääsevät valumaan suusta ulos.
5. Avaa autettavalta kiristävät vaatteet ja varmista, että hän saa hengitettyä.
6. **Soita numeroon 112, jos kouristelu kestää yli 5 minuuttia tai kohtaus uusii ennen kuin on ehtinyt toipua edellisestä.**

Ennen kuin jätät autettavan yksin, varmista, että hän on toipunut kunnolla, vastaa kysymyksiisi ja tietää missä on ja minne on menossa.

Soita numeroon 112, jos autettava on loukkaantunut kohtauksen aikana.

Soita numeroon 112, jos et tiedä, miten sinun pitäisi toimia. Ammattilainen neuvoa sinua puhelimitse!

Ensiapuläkkeet pitkittyneessä epilepsiakohtauksessa

- Jos henkilöllä on taipumusta pitkittyneisiin (yli 5 minuuttia kestäviin) epileptisiin kohtauksiin, lääkäri voi määrätä ensiapuläkkeen tällaisten kohtausten varalle
- Valtaosa (90 %) epileptisistä kouristuskohtauksista menee ohi itsestään 1- 4 minuutissa
- Ne eivät vaadi erityistoimia eivätkä kohtauksen yhteydessä erityistä lääkehoitoa
- Epilepsian hoito on pitkäaikaista kohtauksia ehkäisevää lääkehoitoa, jota tehostetaan, jos henkilöllä on lääkityksestä huolimatta kohtauksia
- Epilepsiakohtaus on pitkittynyt silloin, kun kohtaus jatkuu yhtäjaksoisesti yli 5 minuuttia tai kun kohtaukset toistuvat ilman, että henkilö ehtii välillä toipua ennalleen
- Jos henkilöllä on taipumusta tällaisiin kohtauksiin, ensiapuläkkeenä voidaan käyttää nestemäistä diatsepaami -peräruisketta tai posken limakalvolle annosteltavaa midatsolaami -liuosta

Lähteet

- Terveyskylä.fi - Aivotalo. Epilepsian lääkehoito.
<https://www.terveyskyla.fi/aivotalo/aivosairaudet/epilepsia/epilepsian-laakehoito>
- Terveyskylä.fi - Lastentalo. Tietoa lasten sairauksista. Millainen sairaus epilepsia on?
<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia/millainen-sairaus-epilepsia-on>
- Åberg L. 2017. Epilepsia lapsella. Lääkärikirja Duodecim.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00121>
- Jaatinen T.K.M & Raudasoja J. 2017. Suomalaisten sairaudet. Epilepsia. Sanoma Pro Oy.